

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

ברית סיני

לפרשות בהר-בחוקותי (על פי שיעור של הרב תמיר גרנות)

(מג) והארץ תעזב מהם ותרחץ את שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו את עונם יעו ויביעו במשפטי מאסו ואת חקתי געלה נפשם.

8. דגם של הברית בספר דברים כנגד הברית בשמות ו-ויקרא:

הדגם השלם בדברים	שמות (מתן תורה)	ויקרא (כה-כו)
הכרזה על הקמה של ברית (פרשת ראה)	ועתה אם שמוע תקלעו ושמרתם את בריתי (שמות יט:ה)	חסר
מצוות – תוכן הברית (פרשיות: ראה-כי תצא)	ואלה המשפטים וכו' (שמות כ"ג-כ"ג).	(פרשת השמיטה ויובל ואולי גם פרקי המצוות הקודמים)
טקס הברית (הר גריזים וכו')	ויקח ספר הברית... (שמות כד:ט...)	חסר
שכר ועונש (ברכה וקללה)	חסר	פרשת בחוקותי

9. ההצעה של הרב תמיר גרנות:

- הכרזה על הקמה של ברית: ועתה אם שמוע תקלעו ושמרתם את בריתי (שמות יט:ה).
- מצוות – תוכן הברית: ואלה המשפטים וכו' (שמות כ-כג).
- טקס הברית ויקח ספר הברית... (שמות כד:ט...)
- שכר ועונש (ברכה וקללה): פרק כ"ו בפרשת בחוקותי (וכנראה גם פרשת בהר הכוללת את דיני השמיטה והיובל באה כפתיח).

1. ויקרא כ"ו ג:

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם

2. ויקרא כ"ו טו:

ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם לבלתי עשות את כל מצותי להפרכם את בריתי

3. סדר העניינים בספר דברים:

- הכרזה על הברית העתידה להיות: "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה..." (דברים י"א כו).
- תוכן הברית הכולל פרקי מצוות "אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות" (דברים י"ב א)
- טקס הברית הכולל את סיכומה: "היום הזה ה' אלוקך מצויד לעשות את החקים האלה ואת המשפטים" (שם כו:טז) ולהלן: "אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים..." (דברים כ"ז יב).
- נספח: שכר אם תתקיים הברית, והעונשים על הפרתה: "והיה אם שמוע תשמע... לשמר לעשות את כל מצותיו..." (דברים כ"ח א).

4. ויקרא כ"ה א-ב:

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר:

פי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ...

5. ויקרא כ"ו:

אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני בידי משה.

6. ויקרא ז' לז-לח:

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים: אשר צוה ה' את משה בהר סיני ביום צוה את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני.

7. ויקרא כ"ו:

(לד) אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת את שבתתיה: (לה) כל ימי השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתתיכם בשבתתכם עליה:

והקללות. אלא שלא ניתן היה להפריד את הברכות והקללות מן המערכת ההלכתית הקשורה בהן - מפרשת בהר (השמיטה היובל ונגזרותיהן). מסיבה זו ניתן הדיבור הא-לוהי בשלמותו, במקום שבו יתברר התפקיד הכפול של הברכות והקללות: מחד - הן קשורות לביטול מצוות פרשת בהר במיוחד, מאידך - הן חלות על כל המצוות שבספרים שמות-ויקרא.

17. ויקרא י"ח:

(א) וידבר ה' אל משה לאמר:

(ג) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ פנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

(ד) את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלוקיכם:

(ה) ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה':

(כח) ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם.

18. ויקרא כ"ו:

(יא) ונתתי משפני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם:

(יב) והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלוקים ואתם תהיו לי לעם:

10. שמות כ"ד ב:

ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם.

11. תרגום יונתן שם:

ואמר ה' למשה סוק קדמי לטוורא והוי תמן ואיתן לך ית לוחי אבנא דבהון רמוז שאר פתגמי אורייתא ושית מאה ותליסרי פקודיאי דכתבית לאלופיהון

12. ראב"ע שם:

ופי' התורה. תורה שבכתב. והמצוה. תורה שבע"פ כי כל המצוות ניתנו למשה בסיני בימים שעמד בהר.

13. ויקרא כ"ו יד-טו:

אם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצוות האלה: ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם לבלתי עשות את כל מצותי להפרכם את בריתי

14. ויקרא כ"ו מו:

אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני בידי משה.

15. חתימה מעין פתיחה:

שמות כד - פתיחה	ויקרא כו - חתימה
עלה אלי ההרה...	בהר סיני
ואתנה לך...	אשר נתן ה'
והתורה	והתורות
והמצוה	החקים (מצוות)

15. ראב"ע על ויקרא כ"ה א:

... ועתה [- בפירוט דברי הברית להלן] כרת הברית הכתובה בפרשת ואלה המשפטים [שמות כ"ד] והזכירה במקום הזה לחבר תנאי הארץ (כלומר דברים שבהם תלויה ישיבה עם ישראל בארצו). וכאשר אמר על העריות, כי בעבורם תקיא הארץ אותם, כן אמר בפרשת "אם בחוקותי" על שבתות הארץ (הבאנו לעיל)..."

16. הרב סמט:

הברית שנכרתה בהר סיני על קיום המצוות (שמות כ"ד) אמנם הייתה קשורה במצוות "ספר הברית" שנקראו באזוני העם, אולם הללו נועדו לייצג את כל המצוות שעמידות להינתן גם כן. המצוות שניתנו למשה באוהל מועד הן המשך ישיר של אותן שניתנו בהר סיני. על כולן נכרתה הברית ועל כולן נתחייבו ישראל "כל אשר דבר ה' נעשה". ממילא, הברכות והקללות שנאמרו בחורב - שהן הכלולות בפרשת בחוקותי - שייכות באמת גם לכלל המצוות, על אף שייכותן המיוחדת למצוות פרשת בהר. לפיכך נדחו הברכות והקללות לסיומו של הספר המכיל את רוב המצוות שנאמרו למשה באוהל מועד, כדי להדגיש שגם ספר ויקרא על כל מצוותיו כלול בברית סיני, וגם עליו חלות הברכות